

Præsten i Janderup må være Hans Vinter og degnen Peder Vinter, og dokumentet må være skrevet senest 1726, da den ny degn tiltrådte.³

Omregnes dette efter samme takster som foran, får vi følgende beløb:

Janderup og Billum	9 rdl. 2 mark 4 sk.
Torstrup og Horne	1 rdl. 2 mark 0 sk.
Af Ovtrup kongetidende	3 rdl. 1 mark 0 sk.
Af sædedegne	5 rdl. 0 mark 0 sk.
For sang	4 rdl. 4 mark 0 sk.
Corpenge	2 rdl. 0 mark 0 sk.
	<hr/>
	25 rdl. 3 mark 4 sk.

Lønnen skulle således være steget lidt de senere år. Det kunne også nok behøves, for lønnen var elendig. Det er sikkert med rette, Lindberg Nielsen gør opmærksom på, at det var grunden til, at hørerne var her så kort og ofte var mindre heldige personer.

H. K. Kristensen.

---

1. C. Lindberg Nielsen: Varde Latinskole, Jyske Sml. 4. rk. V, 476 ff. – 2. Ribe bispearkiv. Reg. Nr. 7, Capsa 28, pk. 1. – 3. D. Sml. II, 39.

DA KYSTBOERNE IKKE LEVEREDE DUN TIL KRISTIAN IV OG SKULLE SÆLGE STUDE TIL LENSMANDEN

Det kunne undertiden være mærkelige ting, en godsejer fandt på at kræve af sine fæstebønder.

Den 21. februar 1617 stod den kongelige delefoged Hans Hansen i Kærgård i Ål sogn og tilsagde kgl. majestæts tjenere overalt i Kærgård birk, d. v. s.

strandsognene syd for Nyminde til Blåvandshuk, at de efter kgl. befaling og lensmandens brev skulle forskaffe ham 3 mark dun af hver gård inden den 12. april samme år, ingen undtagen, »uden de, som er udskrevet« — sikkert som bådsmænd på krigsflåden. Hans Hansen skulle derfor betale dem 1 mark 12 skilling danske.

Der var vist slet ingen, som leverede dun, måske af den simple grund, at de hverken har haft gæs eller ænder eller edderfuglere der at plyndre.

Allerede to dage efter fristens udløb lod Hans Hansen i Henne kirke lyse efter dunene. Det hjalp næppe, for 21. marts rejste han sag »for 3 mark dun af hver gård i Henne sogn«, det drejede sig om dun fra 6 gårdfæstere i Stavsø, 3 i Henneberg, 2 i Fidde, 7 i Dyreby, 3 i Nederfidde, 9 i Houstrup og 4 i Klinting. Det synes at have været alle kronens tjenere i sognet. Samme dag er også kronbønderne i Ål sogn stævnet, fordi de ikke havde leveret dun. Næste tingdag gælder det folkene fra Ho-Oksby sogne, som ikke har ydet dun.

Jeg har ikke fundet, hvordan sagen endte. Måske har lensmanden indset det umulige i at fremskaffe dunene, ialt fald har Kristian IV næppe fået sengefjer fra disse vestjyder.

Ved samme tid fik de Kærgård birkemænd endnu et pålæg fra deres herskab, som sikkert også forundrede dem.

Den samme delefoged forbød nemlig på birketetinget »kgl. majestæts tjenere i Kærgård birk at sælge eller afhænde nogen græsøksne til nogen, før de var tilbudt lensmanden; han ville give dem så meget, de (studene) var værd«.

Her kunne det rigtignok komme an på, hvem der skulle bestemme studenes værdi: bonden selv, lens-

mandens opkøber eller en helt anden studehandler. Lensmanden var den bekendte Albert Skeel til Fusingø. Han har nok manglet stude at sætte på græs på Riberhus' ladegård eller måske på en af sine egne gårde.

Han kunne dog ikke tvinge bønderne til at sælge sig studene. Det var nemlig forbudt meget tydeligt i den Koldingske reces af 13. dabr. 1558, hvor det hedder i § 34: »Skal her epter hver bunde vere frit och aabet for at mue ubehindret sielge sinne vaare, det vere korn, smør, honing, øxen, heste, fisk och alle andre vaare, hves hand hafver, och icke forbiudes af koningen, embitsmend, raad, addel, om de end arfveligen under denom besiddendis ere, och skal der ofver ingen prelater, ridder, riddersmend tvinge eller trenge nogen bunde eller kaste hanom der for nogen uhyllle (ugunst) paa eller derfor beskatte hanom. Men vil nogen riddersmand kiøbe noget af sin bunde, daa skal hand hafve det udi hans minde och met hans vilge, ligervis som hand kiøbte det af en fremet.«

Bonden var altså beskyttet af loven mod husbondens afpresning ved salg af varer. Her i årbogen (1941, side 342) er der nævnt et eksempel på, at en bonde frikendes for tiltale, da han ikke ville sælge sine stude til Jørgen Rathlou på Krogsgård; bonden Jakob Mouridsen i Tude henholdt sig til recessen. Har de Kærgård birkemænd ikke fundet lensmandens pris passende, har de sikkert gjort det samme.

H. K. Kristensen.